

Zdraví králíků

Prevence onemocnění spočívá ve:

- výběru vhodného odolného plemene s pevnou konstitucí,
- správné technice chovu,
- kvalitě krmení,
- přiměřené koncentraci zvířat v jednotlivém chovném zařízení a na farmě,
- kvalitě vody.

K léčbě je třeba upřednostnit fytotherapeutika a homeopatika před léčivými alopatickými nebo antibiotiky. Konvenční léčiva jsou povolena v případě neexistence přírodní alternativy podle rozhodnutí veterináře, při jejich použití však platí, že ochranná lhůta je dvojnásobkem zákonem stanovené doby. Jestliže není ochranná lhůta určena výrobcem léčiva, je nutno dodržet ochrannou lhůtu minimálně 48 hodin. Léčebný zázrak aplikující alopatická léčiva musí být evidován a předkládán inspekčnímu orgánu.

Je-li u králíků aplikováno alopatické léčivo více než 1x ročně, nesmí se tato zvířata a produkty z nich prodávat jako ekologické – pro tato zvířata musí proběhnout znovu přechodné období.

Vakcinace je možno používat dle rozhodnutí certifikační organizace, zákonem požadované vakcinace jsou povolené.

Je zakázáno:

- používat veterinární léčiva a antibiotika preventivně,
- používat prostředky na podporu růstu a užitkovosti
- používat hormonální přípravky k jinému než terapeutickému ošetření.

Důležitým opatřením pro udržení dobrého zdravotního stavu králíků je asanace chovatelského prostředí – na čištění a desinfekci stájí je možno použít prostředky povolené v NR 2092/91.

Manipulace a kontrola

Manipulace s králíkem má být šetrná, doporučuje se do odstavu nebrat králíčata do ruky. Králíka zvedáme tak, že ho bereme pravou rukou pod břichem a druhou rukou podepíráme zadní část, nebo zvedáme za kůži na zátylku a tělo podepíráme druhou rukou. Každý králík má být kontrolován nejméně 1x denně z hlediska zdravotního stavu a bezvadného stavu zařízení stáje.

Závěr

Ekologické systémy chovu králíků nejsou u nás zatím rozšířeny. Vyžadují větší chovatelské zkušenosti, jsou investičně a provozně nákladnější než chovy konvenční. Konvenční chovy v ČR neuspěly v konkurenčním boji s producenty z Asie. Chov králíků může být vhodnou a zajímavou alternativou pro menší farmy, které vhodným marketingem mohou zabezpečit dobré zpeněžení jatečných králíků i dalších produktů. Králíčí maso je pro své dietetické vlastnosti vyhledáváno zákazníky, kteří nejsou spokojeni s kvalitou nabízeného zmrazeného králíčího masa v supermarketech. Vzhledem ke skutečnosti, že ekologický chov králíků není u nás rozšířen, doporučujeme případné nejasnosti v chovu konzultovat s kontrolní a certifikační organizací pro kontrolu ekologického zemědělství.

Mláďata Českého strakáče

Český strakáč

Použitá literatura:

Domácí chov zvířat, Jiří Havlín a kolektiv, 1983
Vzorník plemen králíků, Ing. Josef Zadina, 2003
Nařízení rady (EHS) č. 2092/91

EPOS

Spolek poradců v ekologickém zemědělství ČR
Kotlářská 53, 602 00 Brno
tel./fax: +420 549 213 563
e-mail: epos@eposcr.cz
www.eposcr.cz

Tento metodický list je součástí projektu Síť informačních center Agro-Enví-Info spolufinancovaného Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Spolek poradců v ekologickém zemědělství ČR

Téma:

Chov králíků v ekologickém zemědělství

č.37.

Autor:

Ing. Petr David Metodické listy

Chov králíků může být pro ekozemědělce zajímavou alternativou živočišné výroby. Králíčí maso je pro svoji chuť a dietetické vlastnosti vyhledáváno spotřebiteli. Současně může být chov králíků vhodně využíván pro odlišení se od ostatních farem a tím může pomoci i s realizací ostatních produktů, které farma nabízí. Spolu s produkcí králíčího masa je při chovu králíků produkována králíčí kožka a králíčí hnůj, který může být kompostováním upraven na kompost.

Zásady ekologického chovu králíků

Chovatel králíků musí splňovat základní zásady ekologického hospodaření Nařízení rady č. 2092/91 a zákona 242/2000 Sb. v platném znění. Technologie ekologického chovu králíků musí vycházet z fyziologických a etologických potřeb králíka, zejména: přiměřená možnost pohybu, ochrana před vnějšími podmínkami prostředí, dostatek krmiva a vody.

Přechodné období

V NR 2092/91 není pro králíky stanoveno přechodné období. Proto se délka přechodného období stanovuje následovně:

- V případě přechodu celého podniku na EZ (včetně ploch pro pěstování pícnin a krmiv) trvá přechodné období 24 měsíců, po nichž se musí zkrmovat nejméně 50 % krmiv z vlastní produkce.
- V případě postupného přechodu chovu králíků se za nejkratší dobu chovu v ekologickém systému považuje 10 týdnů.

Zásady welfare v chovu králíků

Nároky králíka na prostředí vycházejí z biologických vlastností jeho předka – divoký králík žije většinu dne v doupěti, které má nejméně jeden východ. Králík je aktivní za šera a především v noci přijímá krmivo (až 60%). Žije v koloniích – skupinu tvoří jeden samec a až šest samic. Nejlépe vyvinuté smysly jsou čich a zrak. Králík je býložravec, který má unikátní trávení, kterým se odlišuje od jiných býložravců. Králík přijímá živiny a vitamíny tzv. cékotrofií (tj. přijímáním tzv. měkkých výkalů). Králík žere krmivo v malých dávkách až 30x za den.

Základní požadavky králíků:

- možnost přiměřeného pohybu,
- možnost úkrytu,
- přístup do výběhu,
- chovatelské zařízení, které zabezpečuje biologické a etologické potřeby chovaného plemene,
- možnosti kontaktu s jinými králíky

Ustájení

Ustájení musí umožňovat skupinový chov králíků.

Podlahová plocha doporučená pro králíky se pohybuje v rozmezí:

Kategorie	plocha
Samice + vrh do věku 5 týdnů	0,56 – 0,75 m ²
Samice + vrh do věku 8 týdnů	0,74 – 0,83 m ²
Králík věk 5 – 12 týdnů	0,07 – 0,09 m ²
Králík věk nad 12 týdnů	0,18 – 0,20 m ²
Dospělí chovní samci a samice	0,56 – 0,75 m ²

Technologie ustájení

- Kotcový chov s výběhem – kotec s možností výběhu
- Boxové ustájení stlané – rozdělení prostoru na krmné a napájecí místo, budníky, centrální část, prostor pro mláďata, prostor pro odpočinek dospělých zvířat.
- Venkovní kotce, kde je budník zapuštěn v terénu

V kotcích jsou umístěny porodní budníky. Počet budníků musí být stejný nebo vyšší než počet ramlic tvořících chovnou skupinu. V chovu je nutné mít kotce pro individuální ustájení pro případ zranění nebo onemocnění králíka.

Ekologický způsob chovu králíků má vyšší pořizovací náklady a vyšší náklady na produkci ve srovnání s konvenčním klecovým chovem. Chovatel musí dbát na správnou velikost skupin. Ve větších skupinách (nad 15 ks – počet závisí na plemeni a dalších faktorech) je častější agresivní chování, zejména u mladších kategorií (2 – 3 měsíce věku). Mladí králíci se odstavují od chovné skupiny nejdříve po 42 dnech od narození.

V ekologickém chovu králíků je třeba věnovat zvýšenou pozornost zoohygieně. K asanaci chovného zařízení můžeme použít desinfekční prostředky povolené NR 2092/91.

Výživa a krmení

Králíci v ekologickém chovu musí být krmeni organicky vyrobeným krmivem dobré kvality, krmivo má nejméně z 50 % pocházet z vlastní produkce nebo z jiné ekologické farmy. Králíkům musí být v letním období umožněn přístup k zelené píci. Krmné směsi mohou být vyráběny v certifikované výrobně krmiv ze surovin, které jsou v souladu s platnou legislativou. Minimální doba mléčné výživy králíčat je 30 dnů (odstav mláďat od chovné skupiny nejdříve ve stáří 42 dnů).

Technologie krmení musí respektovat skutečnost, že králík přijímá malé množství krmiva až 30x denně a až 65 % krmiva přijme v noci. Proto se doporučuje podávat krmivo nejméně 3x denně a večer podat větší množství krmné dávky

Krmná dávka by měla uspokojovat potřeby králíků dle kategorie, věku a živé hmotnosti. Krmná dávka se sestavuje pro:

- samce a samice v reprodukčním klidu,
- samce a samice v období připoštění,
- samice březí,
- samice kojící,
- mladé králíky,
- králíky ve výkrmu,
- mladé chovné králíky.

V ekologickém chovu králíků je problematické vytvořit krmnou dávku chovné skupiny. V chovné skupině jsou králíci v různé fázi reprodukčního cyklu a mladí králíci jsou různého stáří.

Orientační krmné dávky (Domácí chov zvířat, 1983)

Kategorie králíků	letní krmení		zimní krmení		
	zelená píce	jadrné krmivo	seno	okopaniny	jadrné krmivo
Dospělí samci a králice v období klidu (5 kg živé váhy)	800 g	30 g	175 g	200 g	45 g
Samci a králice v období plemenitby (5 kg živé váhy)	900 g	40 g	175 g	250 g	65 g
Březí králice (5 kg)	900 g	40 g	200 g	400 g	70 g
Kojící králice	1300 g	70 g	250 g	400 g	95 g
Mláďe ve stáří 1-2 měsíce	400 g	25 g	80 g	150 g	35 g

Krmné dávky uvedené v tabulce jsou orientační, chovatel musí krmné dávky přizpůsobit tak, aby odpovídaly chovanému plemeni králíků. Musí se především dbát na to, aby králík příliš nezdučněl. Zdučnění králíka způsobuje zdravotní komplikace. Dobře krmený králík se pozná tak, že se těší na chovatele – tj. má stále mírný pocit hladu a těší se na to, jak mu chovatel přinese další krmení.

Králíci musí mít neomezený přístup k pitné vodě – doporučuje se použít napáječky. Chovatel musí králíkům umožnit ohryz větévek, který je důležitý pro obrousování hlodáků a pro přísun živin a jiných důležitých látek.

Burgundský králík s mláďaty

Kalifornský králík s mláďaty

Plemena a plemenitba

Pro účely ekologického chovu králíků pro produkci masa je třeba použít plemena střední (velký světlý stříbřitý, novozélandský bílý, novozélandský červený, kalifornský, český albín, nitranský a další). Je vhodné chovat místní plemeno řazené mezi genové rezervy (český albín, český strakáč, moravský modrý, český červený, moravský hnědooký); tímto se naplní teze o podpoře biodiverzity, ochraňe genofondu původních plemen hospodářských zvířat a jejich využití. Například plemeno český strakáč vzniklo z původních stájově chovaných králíků, tj. králíků, kteří se chovali ve stáji spolu se skotem.

Plemenitba králíků v ekologickém chovu využívá přirozené připoštění. Inseminace králíků je v zahraničních konvenčních chovech využívána, ale v ekologickém chovu králíků se inseminace jeví v současné době jako neefektivní.

K plemenitbě by zásadně měla být vybírána zvířata bez poruch zdraví a dědičných vad. Je povolena kastrace zvířat nevhodných k chovu.

Králíci musí být trvale označeni způsobem umožňujícím jejich identifikaci dle platných předpisů. Nejvhodnějším řešením je tetování. Systém tetování si může chovatel uzpůsobit podle svých potřeb.

Do chovu zařazujeme zdravá a vyspělá zvířata – u středních plemen ve věku 8 – 10 měsíců s hmotností nejméně 3,5 kg. Pohlavní dospívání u středních plemen nastupuje asi ve 3 – 4 měsících věku a proto je nutno vytvořit skupiny dle pohlaví, aby se zabránilo neplánované březosti.

V podmínkách ekologického chovu králíků můžeme chovat králíky v čisté formě zvoleného plemene, ale je vhodné využít heterozního efektu. Králíci, kteří vznikli heterozím křížením, mají větší životaschopnost, jsou zdravější a mají rychlejší růst.

Krátká charakteristika plemen s vhodnými předpoklady k ekologickému chovu:

Jedná se o raná plemena s rychlým počátečním růstem, která mají dobrou zmasilost. V dospělosti dosahují váhy 4,5-5kg. Mají dobrou jatečnou zmasilost a dobrou konverzi živin.

Český albín je kožešinovým zvířetem s vysokou masnou užitkovostí. Od novozélandského bílého se liší především jemnější hlavou, delšíma ušima a strukturou srsti. Je to plemeno vhodné i pro začátečníky. Samice jsou dobré matky a králíci nemají zvláštní nároky.

Kalifornský byl vyšlechtěn v USA jako masné plemeno s kvalitní kožkou. Hodí se velmi dobře pro výkrm, mláďata dosahují rychle jateční váhy, má jemnou kostru, jsou otužilí, odolní, plodní, králice jsou dobré matky. Kalifornský králík je klidné, veselé a vyrovnané zvíře.

Novozélandský bílý byl vyšlechtěn v USA - Kalifornii jako masné plemeno pomocí stájových králíků pocházejících z Nového Zélandu s chovným cílem získat bílého králíka, který při intenzivním a správném krmení bude dosahovat ve věku 10 - 12 týdnů živé váhy 2,5 kg. Králíci tohoto plemene jsou v ČR velmi oblíbení. Jsou otužilí, plodní, králice jsou velmi dobré matky. Samice se hodí pro hybridizaci. Nejčastěji se kříží s ostatními masnými plemeny. Je to velmi vhodné plemeno pro začátečníky. Další výhodou tohoto plemene je velmi klidná povaha.

Nitranský byl vyšlechtěn na Slovensku. Chovným cílem bylo vyšlechtit plemeno masného králíka, která má vyšší hmotnost než ostatní masná plemena.

Velký světlý stříbřitý patří mezi masná plemena vhodná i pro začátečníky. Samice jsou velmi dobré a plodné matky. Mláďata se rodí celá černá a teprve později začínají postupně vystříbřovat.

Dále se mohou uplatnit plemena: Burgundský, Kuní velký, Činčila velká, Moravský obr, Novozélandský červený, Český strakáč aj.

Dobré tipy na křížení:

Pro příklad uvádíme některá plemena, která se dobře hodí pro křížení, kombinují se zde nejlepší plemenné vlastnosti. Ke křížení lze použít pouze nejlepší rodiče – zdravé, vyvinuté, dobrá kůže a srst, dobrý exteriér, pohlavní výraz, otužilé, samice 8 - 10 bradavek.

Samec	X	Samice
Novozélandský bílý	X	Kalifornský
Kalifornský	X	Novozélandský bílý
Kalifornský	X	Český albín
Bílý obr	X	Novozélandský bílý
Novozélandský bílý	X	Velký světlý stříbřitý
Velký světlý stříbřitý	X	Činčila velká

V ekologickém chovu se nedoporučuje používat hybridní linie králíků určené do intenzivních systémů chovu, protože jsou vyšlechtěny do specifických podmínek s přesně stanovenou krmnou dávkou, kterou tradiční krmení nezajistí, a spolu s přirozeným způsobem chovu se sníží intenzita růstu těchto hybridů.

K porážce jsou vhodní králíci o živé hmotnosti 2,6 – 3,4 kg s minimálním věkem při porážce 120 – 130 dnů.

Kalifornský králík

Český albín